

այնպէս ծանր ցաւ մը՝ ինչպէս տեսնել հարաւ-
զատ մօր մը տանջուիլը . . . Բժիշկներն զինքը
բոլորովին ձեռքէ թողուցեր էին, և այլ եւս յոյս
չկար մարդկանցի գիտութենէն: Այն ատեն դի-
մեցին եւս այն գերագոյն Բժշկին՝ որ ամէն ցաւի
համար զեղ մ'ունի, հաւաքողով վստահացայ ա-
ղօթքի զօրութեան վրայ, և ահա մայրս ազա-
տեցաւ . . . Աղօթէ՛ ուրեմն, ո՛վ դուստր, Աս-
տուած կը լսէ քեզի, վասն զի կը լսէ միշտ կրող
ու աղօթող սրտերու պաղատանքի ձայնին:

— Աստուած ամենակալ, աղէ՛ ազատէ՛ հայրս,
և ուզէ որ ես կարենամ քաւել անոր յանցանք-
ները, գոչեց վաղերիս ծունր դնելով:

Մէլանիա, Ասելլա և Դեկոս նոյնպէս ծունր
դրին և իրենց աղօթքը միացուցին վաղերիայի
աղօթքին հետ:

— Դժբախտ կը ննջէ հանդարտօրէն, ըսաւ
Հերոնիմոս, երեւնալով սենեակի սեմին վրայ:

— Շնորհակալ եմ, Աստուած իմ, օրհնեալ ըլ-
լաւ յաիտեանս, գոչեց օրիորդն, երախտազի-
տութեամբ լի աչքն դարձնելով մարմարոտէ իս-
չելութեան մը՝ որ կախուած էր սենեակի պա-
տէն:

— Հիմայ կը ննջէ, վրայ բերաւ Հերոնիմոս,
և դեռ եւս շատ օրեր պէտք պիտի ունենայ հան-
գըտեան, վասն զի եթէ չեմ սխալիր, բանա-
վարտութիւնն խանգարուած է . . . Բայց ո՛ր
ծածկուած է թզուկն: Կ'ուզեմ տեսնել զանկիայ:
Մէլանիա անմիջապէս գնաց փնտրելու Մի-
լոսը, և քիչ վերջը օգնելով բերաւ նա հետը
խեղճ թզուկը՝ որ սաստիկ այլալուծեանէն տկա-
րացած հագուի կը քալէր:

— Միշտակ թողուցէ՞ զմեզ, ըսաւ Հերոնի-
մոս:

Ամէնքն հեռացան, և Միլոսն այլալուծ Հե-
րոնիմոսի վեհափառ ներկայութենէն՝ կ'ուզէր
գետնը անցնիլ:

— Քու խօսքիդ համեմատ՝ Սարգիս կոչուողն
վարրոն պատրիկն է ուրեմն, այնպէս չէ՞, հար-
ցուց Հերոնիմոս:

— Այո, նոյն ինքն է, թէ և իր օրինաւոր
որդին Մարկեղոս Ներսէս կը կոչուի՝ իր մօրեղ-
բօրը անուումով, և այսպէս ուզեց կողոզիտի ա-
մուսինն, պատասխանեց Միլոս:

— Կողոզիտ ուրեմն յանցաւոր է:

Միլոս զուրկը ծուցեց, քիչ մ'ատեն մտածկոտ
մնաց, ինչպէս թէ կը վախէր խօսելու. յետոյ
սիրտ ընելով՝ անկեց:

— Այո, յանցաւոր է նա, և իւր դժբախտ
ամուսինն վախնալով որ չըլլայ թէ իր որդիքն՝
շուտ թէ ոչ՝ ինկնան հօր մը ձեռքը, որուն չար
օրինակն կրնար զիրենք ապակիանել, մեռնելէն
առաջ յանձնեց զանոնք իւր եղբօրը, որ և յատ
անհոգութեամբ կատարեց իր խաւամակութեան
պարտքը:

— Ի՞նչ է ուրեմն կողոզիտ վարրոնի յան-
ցանքն:

— Այդ բանը չեմ կրնար ըսել, իմ ըրած հան-
դիսաւոր խոստումս կ'արգելու զիս. բայց եթէ
դու կ'ուզես արձըկել զիս հոգեվար տիկնոջ մը
անկողինն քով ըրած երգումէս՝ այն ատեն ես

կը պատմեմ քեզի վարրոնի ընտանեաց ցաւալի
պատմութիւնը:

Հերոնիմոս լռեց, և մեղմածայն աղօթք մ'ար-
տասանելէն վերջը՝ վրայ բերաւ.

— Իս չեմ կրնար ըսածդ ընել, բայց վաղե-
րիայի և իր յանցաւոր եղբօրը բարոյն համար
եթէ հարկ ըլլայ յայտնել այդ տիւր գաղտնի-
քը, այն ատեն Սարգսի ժառանգն կրնայ լուծել
քու խոստումդ: Հիմկուհիմայ յուսանք որ կողո-
զիտ վարրոն խոստովանութեամբ կը քաւէ իր
յանցանքները: Այդ հանգչէ՛ դու, ո՛վ խեղճ ա-
պերջանիկ, և քունի մէջ փնտռէ վշտերուդ մո-
ռացումը. այսօր բաւական կրեցիր, իւրաքանչ-
իւր օր ունի իւր տառապանքները, և մարդն՝
որ խոստափուկ ստուերի պէս կ'անցնի աշխար-
հիս վրայ՝ զուր տեղ կը խոռվի ու կը յուսա-
հատի:

Թզուկէն բաժնուելէն վերջը՝ Հերոնիմոս պա-
տուիրեց Մէլանիային որ միմիջաբէ վաղերիան
և ստիպէ զինքը քիչ մը հանգչելու: Օրիորդն
հնազանդեցաւ, բայց անկարելի եղաւ իրեն աչ-
քերը գոցել: Դիշեր ատեն՝ շերմ արցունքով
թրջեց նա բարձը, և սաստիկ կը տագնաւալէր՝
մտածելով իր հօրմէն ամբաստանուելուն վրայ:
Հերոնիմոս և Դեկոս մինչեւ առաւօտ հսկեցին
կողոզիտի սնարին քով, որ խոր թմրութեան
քունէ մը ընտում՝ այնպիսի խեղճ վիճակի մը
մէջ ընկաւ՝ որ վախ կու տար թէ քիչ ատենէն
այնպէս մը պիտի քնանար՝ որ մէկ մ'ալ վեր-
ջին դատաստանին օրը պիտի արթնանար:

Շարաշարիկի

ՄԱՐԱՆ ՕՋԱԽԸ

Այս տունին մէջ, որուն սեմին վայրահակ
էր օր կու լայ ուռնաին,
Խոսք զբարձր կենաց մը թորգամ՝ գեղեցիկի՝
Առանձն մեղան հոն թարմ հարսեր՝ որ լցոյին
Հետ արթնեցած, վարդենիի պէս հազուած՝
Աշխատեցան, կամ կըրեցին սափորով,
Կամ գոլբերով հորը ջուրի զընացին:
Ատեն մ'անոր զըրան առելու նշանեցաւ
Ծերուկն, և թմրե ծուկնբրուն մէջ առած,
Առամեց զըրջով Արուսազդի, վահագնի,
Պետր հօգւղին տեղալով
վերջին ագնի ձեացորդը խոշ օրերուն.
Կամ՝ իրկուան՝ տեսաւ անցիւրի առնելէն
Հարուստ հօտին՝ զոր իր որդին լեռնէն վար՝
Դեպի քի փարաքի երբէր.
Եւ ծեր ուռնկերը բացած՝
Ուխտեցրուն բուրկն բարկ հաղ հոգեծեց՝
Որհնելով թին և ընտիր ցեղը անոնց:
Ատեն մ'եր ան . . .

Այս օր ոչ զք այդ տունէն

կ'ելլէ կամ ուրցն անոր սեմին զը դընէ:
կոտորած զըբան արիւնի շոր կաթիլներ,
Դերսէն ձալներ ազոսաւ:
Եւ յարատեւ մշակունեք
կը լեցընեն գեղջուկին սիրտը դողով,
Որ անցնելու վայրկեանին այդ փողոցն
խաչ կը հանէ կամ ջալլերն իր կ'իջարգէ: —
... օրէն (երբ գիւղը բուրբ)
կեանքն յանձնելով իննգ զալլին քան թէ մարդուն՝
Գիտե՞ք դէպ ի հերմանկ լեռներն խորհրդի
Այս բնակարանն այս սեւ խորհուրդն է հագած,
Եւ մեռելի մ'անփակ աչքին նանգունակ՝
Ան՝ արեւուն և կեանքի
Խղած է միշտ բաց Դանւ միշտ ալ զըբուսած:
Ըմբոստ քաղեղն և ուռներն կեպտալ
կը ծածկեն մուսքն անոր զիբար զըբնելով:
Գաւթիթն մէջ կայ բողբոջումը լըռիկ
Բաղբոջուկին և թաւաշմանն մամուռն,
Խորոց մէջ մերթ կ'երեւի
կըտցանարուն աներկելի
Վարտանքներուն զըբացի, մերթ ալ յանկարծ
Երթաւստն անոնց կարկաշտով դէպ ի դուրս՝
Ինչ կ'այլի հոն. Ինչ զազունիք
կը մեծնայ այդ բնակարանին մէջ խոժոռ:
Արդեօք անթաղ դիակներու ոգիներ՝
Հոն կը մոլղին լալու կամ զափ զարներու,
Թէ վընդներ հերմանկ ու թաւ յոնքրով
Ո՞չ կը կըրթեն կամ կը հիւսնն պատանքներ:
Իրիկուն մ'էր — լաւ կը յիշեմ — սիրտ ըրի
Այդ սեմին ներս մըռնեղն:
Գիւղացիները ետեւէս, զըլիբաց,
Աղջիկներն յաւանատ. այնքան, Աստուած,
Անոնց հոգւոյն մէջ և հոգւոյն ի խըղդի,
Որտանայի սեւ պատկեր ջո պատկերեն
Մեն և որոշ էր գըծուած: —
Մըմընչալ մ'այն գաւթիթն մէջ կը տիբեր,
Իւ պատերեն՝ ուր կը շըրջէր ցողկը մերթ՝
Բորբոսանքի և շիրիմ հոտ մը կ'էլլար,
կը լըտուէին գերաններուն ծերպերեն
Ճիւղերը սեւ շըղիկներուն սըրթիծ:
Բուրբ զըռներն հոն բաց էին. շէր լըտուէր
Հաւալոցքն կամ քոմէն
Ու եղներուն բարի պոչին, և ոչ իսկ
Ինչուս կըրկոց հալի:
Ամբողջ մարազը դատարկ էր, դատարկ էր
Մահանը բաց՝ ուր բուրբցին օր մը մուշկ
Սաթ ողկոյղներն խորհունական այդիին,
Անն տեղ ամէն ինչ աւելուր
Հէգ Զեարդը մ'էր կողպուտի մը վայրագ:
Ո՞չ մէկ սիւնի, ոչ մէկ անկեան մը ետեւ
կը տեսնուէր մարգկային ձեւ, կամ ապող
Շողիւն մը զոյգ բիբերուն:
կը լըտուէին ձալները լոկ յարատեւ
Թոնրատունէն՝ ուր աստուռով մտնեցայ,
Ու մըտայ ներս ... —

Ո՞վ խեղճ տուն,

Լաւ էր գու բանտ կամ գերեզման ըլլայիր.
Այդ հողդ սակոր փըռեցընէր. սխմբուգ
Մէջ դազաղներ փորէին:
Լաւ էր ըզբեց յորիմով մէն մի կրաքար
Մովափներուն փոշի փոշի ջալքայտուէր,
Պան թէ թըլըտաւ երդիքիդ տակ ծածկէիր
Մարան օխու, մեռած սիրտ կայ գեղջուկի՝
Որուն համար կանգնելը յարկ չէ տլ ինչ՝
Բայց թէ դամբանն իր և իր չէզ սերունդին
Ըտուէր շինել իր ձեռքերով ... —
Մըտայ, հոն
Մէջտեղը տան, ըտուներն տակ այն խոնաւ
Մարդու գիւղ մ'էր պառկած:
կըռնակի վրայ, դէմը հերմանկ կը յառէր
Լուսամուտին՝ ուրկէ երգին վրայ բուսած
Ճիւղ մ'ողոռի կարկառուն
Միշտեւ հակաին կը հաններ:
Երիտասարդ կուրծքին վրայ
կար վերք մը խոր, և թերաքամ ավին մէջ
Գաշիւն մը նոյն իր արիւնէն ծանդոտած.
Անքը, բաց, փրապաղալ, կարծես գետ
կը նայէին փախած հոգւոյն ետեւէն:
Եւ թուի մաղբ իր խառնակ,
Արիւնթաթախ, շըրջափախ,
կը մընային պինդ կառչած այն սեւ հողին: —
Ես հոն կանգուն կը խորհիմ՝
Թէ սիւնն էր ինչ ապ յարկին, բոցն օխախին,
Որ յաղթուեցաւ, որ բերտ ուժին տակ տեսաւ
Մալլուռն իր գուհերուն:
Եւ մընաց այսպէս աւաւոր և միշտ,
Լպպաւելով ընդունալն
Իրեններուն աղցունքին,
Որոշք իր սեւ բախտին եղան բախտակից. —
Մըմընչան այրերն, Լաւաքը բուրբ
Հանուեցան լեռն՝ հոն լալու ...
Իսկ ծերունի հօր հուսկ մոխիրն արդ գուցէ
Թոնիրին մէջ կը սըրբալ պետ ջերմալիւմ.
Իսկ իր մարմինն երկաթ ասան անտերունչ,
Այսպէս առանց շիրմի, առանց աղջիքի
կը մընայ լուռ, և կ'սնն արդեն խաթարուած:
Միայն կատուն տիբաւէր,
Տան ցողը կատուն, Նիւր, Նոթի, անգաղար
կը մըլաւէ շուրջն անոր,
Եւ լի գութով մը կը սպաննայ, կը վանէ
Չորս դին երամ մ'ազաւաներու աղմըկոտ՝
Որ դիակին արեօթէն՝
Լուսամուտին կը մըլտեն ներս, ու յաւետ
Ամայի տան ըտուներին մէջ դառնան: —
կը խոնրիմ ես վարկեման մ'հոն երկիւղած.
Հին վըրժեմ մ'այդ հին մեռելին վրայ կ'երդնում.
Յետայ առած զայն ուսիս,
Աղիողորմ մախններովը կատունին,
կը հեպիմ դուրս: —

Գուրբը գետ

Գիւղացիները զըլիբաց կ'ազօթեն ...

Գիւնիւնի վախճան